

Stefan Moysa

"Was solen wir noch glauben? :
Theologen stellen sich
Glaubensfragen über neuen
Generation", Karl Rahner, Karl-Heinz
Weger, Freiburg-Basel-Wien 1979 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 50/1, 194-195

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

człowieka, a człowiek z kolei doświadczenie to egzystencjalnie asymiluje przez swoje zaangażowanie na rzecz sprawiedliwości.

Do swoich zasadniczych rozważań autor dodał jeszcze epilog książki: *Christus und die Christen*, który na sposób homilii przedstawia zasadnicze myśli poruszone w medytacji teologicznej. Całość zamyka się krótkim wyznaniem wiary, powstałym na bazie najstarszych chrześcijańskich wyznań, które uwzględniła szczególnie myśli przewodnie i wartości życiowe zasadniczych rozważań autora.

Mała książeczka jest dobrym retrospektywnym spojrzeniem na ostatnie trzy zasadnicze dzieła Schillebeeckxa, które kolejno omawialiśmy na naszych łamach. Uświadamia ona ostro, że chociaż nie zgadzaliśmy się z niektórymi poglądami autora, nie możemy przejść do porządku nad jego zasadniczym założeniem, jakim jest wiara w Chrystusowe zbawienie ujrzone w kontekście naszych codziennych doświadczeń.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Karl RAHNER, Karl-Heinz WEGER, *Was sollen wir noch glauben? Theologen stellen sich Glaubensfragen einer neuen Generation*, Freiburg-Basel-Wien 1979, Verlag Herder, s. 207.

Forma książki nie jest na pewno zwyczajna. Mamy tu bowiem dwugłos teologów, z których jeden formułuje pytania, jakie stawiają głównie młodzi ludzie, także chrześcijanie, pod adresem wiary i nauki Kościoła. Drugi, Karl Rahner, odpowiada na nie wyczerpująco w duchu swojej teologii.

Pytania są usystematyzowane według schematu: wiara, Bóg, Chrystus, Kościół. Warto dla przykładu niektóre z nich przytoczyć. Dlaczego w ogóle wierzyć skoro wiara chrześcijańska nie jest już motywem postępowania, nie fascynuje i nie pociąga człowieka? W czym chrześcijanin ma się różnić od swojego niewierzącego sąsiada i dlaczego ma być lepszy od niego? Czy wiara chrześcijańska nie jest raczej spełnieniem życzeń niż konkretną prawdą? Dalsze pytania dotyczą bezpośredniego problemu Boga: Czy Bóg w ogóle istnieje? Czy poszukiwanie Go jest czymś więcej niż czysto subiektywną potrzebą uzasadnienia tego, co się widzi i spotyka? Czy Boga nie można uważać za niewidzialnego ogrodnika, o którym się mówi, że strzeże ogród, ale jego obecności wykryć nie można? Czym różni się taki ogrodnik od ogrodnika wyimaginowanego? Pewne problemy dotyczą objawienia i wcielenia: Dlaczego musi być tylko jedna prawdziwa religia i czy nie może być tak, aby wiele religii ze sobą pluralistycznie koegzystowało? Dlaczego Jezus Chrystus jest osobą absolutną, której trzeba oddać życie, a nie jest nią na przykład Budda czy Dalaj-Lama? Dalsze pytania dotyczą Kościoła, jego wiarogodności, problemu w jakiej mierze współczesny chrześcijanin zobowiązany jest przyjąć integralną wiarę Kościoła i innych zagadnień sformułowanych bez ogródek i w sposób pogłębiony oraz możliwie prosty przez Karl-Heinza Wegeera.

Odpowiadając Rahner zastrzega się często, że pytania są tak szerokie, iż może on jedynie dać pewne wskazówki i schematy odpowiedzi. Tym bardziej nie można dać zadawałających odpowiedzi w krótkim omówieniu książki. Mimo wszystko jednak znów przytoczymy dla przykładu parę stwierdzeń Rahnera.

Choć czasem trudno się zdecydować na przyjęcie wiary, trwanie w tępych sceptycyzmie nie rozwiązuje problemu. Jeżeli stawia się zarzut, że wiara nie fascynuje i nie jest ogniem, warto się z kolei spytać, co sami zrobiliśmy, aby rzeczywistość gorzała? Odnosnie do pewności wiary trzeba zauważyć, że spełnianie przez wiarę życzeń człowieka nie wskazuje na jej fałszywość. Prawdziwość wiary okazuje się wówczas, gdy determinuje ona egzystencję człowieka. Problemy dotyczące istnienia Boga rozwiązuje bowiem Rahner w relacji do tejże egzystencji. Dlaczego życzenie, by Bóg istniał, miałoby być

samo przez się podejrzane? Czy wiara nie jest tym bardziej potrzebna, by przewyciężyć zło, które się na przykład w Oświeceniżu okazało? W sprawie zmiankowanego ogrodnika mówi autor, że tego rodzaju pojmowanie związane jest z wyobrażeniem o jednorazowej i niejako „punktowej” interwencji Boga w jakieś wydarzenie, podczas gdy On jest obecny jako podstawa i grunt wszystkich wydarzeń i to tak intymnie, że Go zauważyć nie możemy. Szeroko też mówi Rahner o posłannictwie Jezusa Chrystusa zwracając uwagę, że świadczy on o całkowitym oddaniu się Boga ludzkości w Jego osobie, która przez to przewyższa nieskończenie osobę jakiegokolwiek proroka czy założyciela religii.

Przytoczone pytania i odpowiedzi pozwalają sądzić, że postawione pytania rzeczywiście dotyczą trudności dzisiejszego człowieka i wychodzą z założenia, że tego rodzaju podstawowe trudności są właśnie najważniejsze. Rahner daje odpowiedzi wyczerpujące i zadowalające, choć czasem trochę przechodzą obok tematu. W sumie książka jest pewnego rodzaju apologetyką w najlepszym tego słowa znaczeniu i będzie pożyteczna dla wszystkich, którym rzeczywiście zależy na głoszeniu chrześcijańskiego orędzia, by było ono usłyszane i przyjęte przez współczesnego człowieka.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Wagnis Theologie. Erfahrungen mit der Theologie Karl Rahners, wyd. Herbert Vorgrimler, Freiburg-Basel-Wien 1979, Verlag Herder, s. 624.

Z okazji 75-tych urodzin Karola Rahnera jeden z jego uczniów i najbliższych współpracowników wydał książkę pamiątkową. Nie jest to zresztą pierwsze tego rodzaju dzieło, gdyż Herbert Vorgrimler jest również wydawcą dwóch wielkich tomów *Gott in Welt* (Freiburg-Basel-Wien 1964, Verlag Herder) dla upamiętnienia 60-tych urodzin uczonego, który jest może najczęściej omawianym teologiem współcześnie żyjącym. Pewne pojęcie o tym dają bibliografie umieszczone na końcu recenzowanej książki. Znajdujemy tam wprawdzie bibliografię dzieł i artykułów Rahnera wraz z tłumaczeniami i dalszymi wydaniem. Bibliografia ta zawiera tylko pozycje wydane w latach 1974—1979, gdyż jest kontynuacją innych podobnych, a łączna ilość ujętych tam pism autora wynosi 3535 pozycji! Dorobek zapewne znacznie pomnożony w stosunku do oryginalnej twórczości Rahnera, jednak świadczący o wpływie, jaki wywiera on na umysłowość współczesną. O wpływie tym świadczy również bibliografia literatury pomocniczej zawierająca wszystkie dzieła i artykuły o Rahnerze opublikowane w latach 1948—1978. Obejmuje ona 646 pozycji, w tym 44 książki, wliczając w to dysertacje doktorskie i numery czasopism naukowych wyłącznie Rahnerowi poświęcone. Reszta to artykuły w różnych czasopismach, przyczynki w dziełach zbiorowych czy też partie książek traktujących zasadniczo o innych tematach. W ostatniej bibliografii znajdziemy też 9 pozycji polskich. Nie jesteśmy więc na szarym końcu, jeżeli chodzi o recepcję teologii Rahnera, choć — trzeba przyznać — nie mamy też wielkich osiągnięć w tej dziedzinie.

Książka nie ma za zadanie przedstawienia całości poglądów niemieckiego teologa. Autorzy stawiają sobie cel o wiele skromniejszy, gdyż chcą podzielić się tym, jak jego teologię przeżyli i jakie miała ona dla nich znaczenie. Stąd też tytuł: doświadczenia z teologią Karola Rahnera. Obranie takiej drogi sugerowała też sama myśl Rahnerowska; jej punktem centralnym bowiem jest doświadczenie Boga. Rahner, według słów wydawcy, pracował całe życie nad tym, by w Kościele można było doświadczyć wiary, nadziei i miłości.

Wszystkie przyczynki, których autorami są ludzie jeszcze młodzi i pochodzący z całego świata, dzielą się na cztery zasadnicze grupy. Pierwsza z nich obejmuje te artykuły, które właśnie naświetlają rolę doświadczenia w teologii. Zaraz na początku Brüngel stawia tezę, że doświadczenie Ducha jest gruntem i nośnikiem całej teologii Rahnera, która na nim stoi jako na